

De Jeugdpeiling is een instrument met als doel op systematische wijze ontwikkelingen en trends in riskante gewoonten van jongeren in kaart te brengen. Hierbij is de aandacht gericht op gedrag met betrekking tot risicofactoren die een meer dan gemiddelde kans geven op verlies van maatschappelijke binding en op het ontstaan van problemen op één of meer leefgebieden van jongeren; in de thuissituatie, op school, in de vrije tijd en in de omgang met leeftijdgenoten. In het bijzonder gaat de aandacht uit naar riskante gewoonten met betrekking tot gezondheid, leefstijl en criminaliteit.

De Jeugdpeiling is eerder uitgevoerd in 1996 en 1998. De Jeugdpeiling bestaat uit een schriftelijke enquête voor jongeren met vragen over school en gezin, vriendengroep, gezondheid, leefstijl en criminaliteit.

Aan de Jeugdpeiling 2002 hebben ruim 2.600 jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 17 jaar deelgenomen. De resultaten van deze peiling worden gepresenteerd in de volgende factsheets:

- 1 **Jongeren in de stad**
- 2 **Achtergrond en thuissituatie**
- 3 **Leefstijl**
- 4 **Jongeren en school**
- 5 **Criminaliteit**
- 6 **Sport en vrijetijdsbesteding**
- 7 **Ouders en vrienden**
- 8 **Cumulatie van problematiek**
- 9 **Conclusies en aanbevelingen**

Fact Jeugdpeiling 2002

1

Jongeren in de stad

Opzet Jeugdpeiling 2002

Gemeenten hebben de regiefunctie voor het lokaal preventief jeugd-beleid. De gemeente Groningen gaat daarbij uit van de volgende doelstellingen: bevorderen van de gezondheid, stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling, versterken van de binding met de samenleving, vergroten van de kansen op een succesvolle deelname aan de samenleving en helpen bij het behalen van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt.

Inzicht in het feitelijk gedrag van jongeren en hun leefsituatie is nodig om het gemeentelijk jeugdbeleid in samenhang vorm te geven. Ten behoeve van preventie en voorlichting is het van belang te weten met welke risico's jongeren in aanraking komen en voor welke groepen jongeren dit in het bijzonder opgaat. Het vroegtijdig onderkennen van probleemsituaties is voor instellingen voor (jeugd)hulpverlening van belang om tijdig interventies te kunnen plegen. Gegevens over criminaliteit onder jongeren, ten slotte, bieden een handvat om beleid gericht op het vergroten van de sociale veiligheid nader vorm te geven.

Doelstelling

Het doel van de Jeugdpeiling is het op systematische wijze in kaart brengen van ontwikkelingen en trends in riskante gewoonten bij Groninger jongeren. Hierbij is de aandacht gericht op gedrag met betrekking tot risicofactoren die een meer dan gemiddelde kans geven op verlies van maatschappelijke binding en het ontstaan van problemen op één of meer leefgebieden van jongeren; in de thuissituatie, op school, in de vrije tijd en in de omgang met leeftijdgenoten. In het bijzonder gaat de aandacht uit naar riskante gewoonten met betrekking tot gezondheid, leefstijl (roken, drinken, gebruik van cannabis en andere middelen, gokken) en criminaliteit.

Theoretische achtergrond

De Jeugdpeiling richt zich op de leefsituatie en de leefstijl van jongeren, in het bijzonder daar waarbij sprake is van problematisch gedrag. In de benadering van probleemgedrag wordt aansluiting gezocht bij het zogeheten sociaal-ecologische ontwikkelingsmodel van probleemgedrag.¹ Volgens dit model wordt sociaal gedrag in de loop van ontwikkeling van kind tot volwassene geleerd via een samenspel van belonende en straffende gedragsimpulsen die door het kind in het gezin, op school en in de vriendengroep worden waargenomen en ervaren. Belangrijke elementen in het model zijn de overdracht van gedragsnormen in de drie subsystemen (door ouders, leraren en vrienden) en de mogelijkheden tot het aangaan van (veilige, beschermende) bindingen. Overdracht van maatschappelijk ongewenste normen en het ontbreken van sociale bindingen zijn respectievelijk structurele en relationele risicofactoren die van invloed zijn op de kans dat problematisch gedrag tot ontwikkeling komt.

In aansluiting op de sociaal-ecologische benadering maken onderwerpen die gaan over bindingen in de sfeer van gezin, school en vriendengroep nadrukkelijk deel uit van het hier gepresenteerde instrument.

¹ Van der Ploeg en Scholte, in: Lastposten, of slachtoffers van de samenleving. Rotterdam, 1990.

Methode van onderzoek

Twee keer eerder is een Jeugdpeiling uitgevoerd, in 1996 en 1998. De eerste Groninger Jeugdpeiling van 1996 is uitgevoerd onder jongeren van 9 tot en met 16 jaar. De Jeugdpeiling 1998 is afgenomen bij jongeren van 10-11 jaar en 14-15 jaar. De keuze om destijds alleen deze groepen te onderzoeken is gemaakt in het kader van een internationaal vergelijkend onderzoek DDRAM (Drug Dependence Risk And Monitoring), waaraan onder andere de gemeente Groningen deelnam. De peiling van 2002 is afgenomen onder jongeren van 9 tot en met 17 jaar. Het gaat hierbij om jongeren die woonachtig zijn in de gemeente. Door fundamentele methodologische verschillen is het niet mogelijk de resultaten te vergelijken met die uit eerdere peilingen. Het meest belangrijke verschil is dat deze keer is gekozen jongeren thuis aan te schrijven. Bij vorige peilingen is de enquête via scholen afgenomen.

Deze methodologische verschillen maken een onderlinge vergelijking onverantwoord. Cijfers over de verschillende jaargangen zijn dan ook niet met elkaar vergeleken. De nieuwe opzet kan worden gezien als een nieuwe monitor. De resultaten van deze peiling moeten dan ook worden vergeleken met toekomstige cijfers.

De vragenlijst

Voor de Jeugdpeiling is gebruik gemaakt van twee vragenlijsten: één voor 9-11 jarigen en één voor 12-17 jarigen. De vragenlijsten verschillen op een aantal punten. Zo wordt bij de jongeren van 9-11 jaar minder uitgebreid ingegaan op middelengebruik. Daarnaast zijn over een aantal onderwerpen – zoals seksueel gedrag – aan 9-11 jarigen geen vragen gesteld.

Geografische indeling

De resultaten van de peiling worden gepresenteerd op zowel stads- als stadsdeelniveau. Bij het stadsdeelniveau gaat het om de gemeentelijke indeling in zeven stadsdelen. De stadsdelen Binnenstad en Centrum zijn voor de peiling tot één gebied samengevoegd. Naast de stadsdelen wordt ook ingegaan op een tweetal buurten, Lewenborg en Beijum. Twee redenen liggen hieraan ten grondslag. In Lewenborg en Beijum wonen relatief veel jongeren en tevens is de jongerenoverlast onevenredig hoog in vergelijking met de (meeste) andere

buurten in de stad. Omdat de jeugd zich in deze buurten concentreert bestaat het gevaar dat resultaten worden weggemiddeld in het stadsdeel Noorddijk. De volgende stadsdelen worden onderscheiden:

Figuur 1 Stadsindeling Jeugdpeiling 2002

- 1 Centrum/Binnenstad (Centrum en de noordwestelijke ring om het centrum; Hortus, Schildersbuurt, Oranjewijk);
- 2 Korreweg / Oosterpark (de Hoogte, Indische Buurt, Korrewegbuurt, Oosterpark);
- 3 Noord-West (Selwerd, Paddepoel, Vinkhuizen);
- 4 Noorddijk (Beijum, de Hunze, Lewenborg, Ulgersmaborg);
- 5 Zuid (alle wijken ten zuiden van het centrum; Oosterpoort, Kostverloren, Helpman, de Wijert, Coendersborg, Hoornse Meer);
- 6 Hoogkerk en Omliggende Gebieden (Hoogkerk, Middelbert, Engelbert, Vierverlaten, Euvelgunne enzovoorts).

Tabel 1 Responsstabel jeugdpeiling 2002

Stadsdeel	9-11 jaar	12-13 jaar	14-15 jaar	16-17 jaar	Totaal
Centrum/Binnenstad	153	93	90	100	436
Korreweg / Oosterpark	123	94	89	74	380
Noord-West	110	95	98	81	384
Noorddijk	151	119	121	89	480
Zuid	160	130	125	120	535
Hoogkerk en Omliggende Gebieden	148	109	93	81	431
Totaal	845	640	616	545	2.646

Het totaal aantal jongeren dat schriftelijk is aangeschreven is 6.000. De uiteindelijke respons is dus $(2.646 / 6.000) = 44$ procent.

Enquête vragen

In de hierna volgende opsomming van variabelen zal tussen haakjes worden aangegeven wanneer vragen alleen aan jongeren van 9-11 jaar zijn gesteld of alleen aan jongeren van 12-17 jaar.

Achtergrondkenmerken

Allereerst zijn een aantal algemene vragen gesteld die geen nadere uitleg behoeven. Het gaat hier om: leeftijd, geslacht, etnische achtergrond, onderwijstype, samenstelling van het gezin, werksituatie van de ouders en viercijferige postcode. Op basis van de postcode is de stadsindeling samengesteld.

De etnische achtergrond is vastgesteld aan de hand van het geboorteland van de jongere zelf en van dat van zijn of haar ouders.

Gezinssituatie is onderverdeeld naar volledig en onvolledig. Van een volledig gezin is sprake als de respondent aangeeft bij beide biologische ouders te wonen.

Het inkomen van de ouders wordt als indicatie gebruikt voor de sociaal-economische achtergrond (SES). Een onderverdeling is gemaakt in drie inkomensgroepen: laag, midden en hoog.

Specifieke variabelen

Psychisch welbevinden is gemeten met behulp van de KIVPA (12-17 jaar).

Sporten: lidmaatschap van een sportvereniging en duur en frequentie van sportbeoefening (exclusief schoolgymnastiek).

Schoolbeleving: schoolplezier, omgang met andere leerlingen, spijbelen, ziekteverzuim, pesten en/of gepest worden.

Vrijtijdsbesteding: hobby's, tevredenheid met en gebruik van voorzieningen in de wijk, deelname culturele activiteiten.

Omgang met ouders / verzorgers: sociale steun, opvoedingsstijl.

Gokken: frequentie van het gebruik van fruitautomaten.

Gebruik van tabak: roken van sigaretten, aantal sigaretten per dag (12-17 jaar) en reactie van ouders op het roken (12-17 jaar).

Gebruik van alcohol: drinken van alcoholhoudende dranken, frequentie van drinken, gemiddeld gebruik per keer (12-17 jaar) en reactie van ouders op het drinken (12-17 jaar).

Gebruik softdrugs: roken van hash of wiet. De frequentie van het gebruik (12-17 jaar).

Gebruik van andere drugs: de (mogelijke) frequentie van gebruik van valium, cocaïne, XTC, pep/speed, heroïne, GHB en paddestoeltjes (12-17 jaar).

Seksueel gedrag: frequentie van seksueel contact en gebruik van voorbehoedsmiddelen (12-17 jaar).

Criminaliteit: het al dan niet plegen van strafbare feiten die betrekking hebben op diefstal, vandalisme en/of geweld.

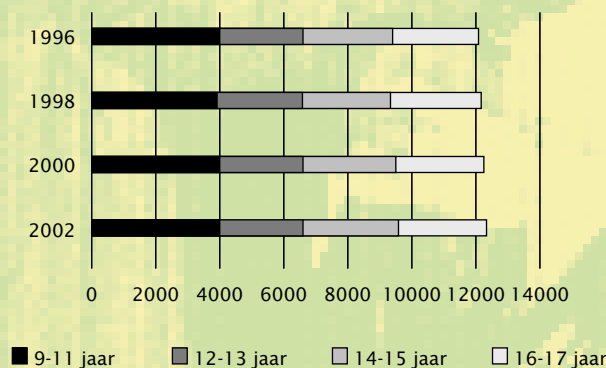
Verder zijn er bij 12-17 jarigen vragen gesteld over de gewoonten van ouders en vrienden met betrekking tot sporten, gebruik van tabak, alcohol en andere drugs.

Ontwikkelingen in de populatie

Alvorens over te gaan naar de onderzoeksresultaten is in deze paragraaf eerst nagegaan hoe de populatie jongeren zich vanaf 1996 heeft ontwikkeld. Hierbij is gebruik gemaakt van gegevens uit de GBA. Op een aantal achtergrondkenmerken is ingegaan, namelijk leeftijd, geslacht, etnische achtergrond, woonwijk en gezinssituatie.

Figuur 2 laat per leeftijdsgroep zien hoeveel jongeren vanaf 1996 in de stad wonen. Het totaal aantal jongeren is licht gestegen, van 12.100 in 1996 naar bijna 12.600 in 2002. De toename komt bijna geheel voor rekening van de 9-11 jarigen en de 16-17 jarigen. Deze groepen laten een groei zien van respectievelijk 300 en 200 personen.

Figuur 2 Ontwikkeling aantal jongeren in Groningen tussen 1996 en 2002, per leeftijdsgroep

Tabel 4 Sekseverhouding 9-11 jarigen en 12-17 jarigen tussen 1996 en 2002

Leeftijdsgroep	Geslacht	1996	1998	2000	2002
9-11 jaar	Jongen	51%	52%	50%	50%
	Meisje	49%	48%	50%	50%
12-17 jaar	Jongen	52%	52%	52%	51%
	Meisje	48%	48%	48%	49%

Afgezet tegen alle inwoners van Groningen blijft de populatie jongeren stabiel, ruim 7 procent van bevolking heeft een leeftijd tussen 9 en 17 jaar.

Geslacht

In tabel 4 staan de sekseverhoudingen vanaf 1996 weergegeven voor de 9-11 jarigen en de 12-17 jarigen. Voor de 12-17 jarigen is in 2002 het aandeel jongens licht hoger dan het percentage meisjes, voor de 9-11 jarigen zijn de percentages in 2002 voor het eerst gelijk. De verschillen zijn voor beide groepen tussen 1996 en 2002 iets afgenomen

Etnische achtergrond

Als eerste is gekeken hoe het aandeel niet-Nederlanders zich vanaf 1996 heeft ontwikkeld voor elke leeftijdsgroep (figuur 3). In 2002 is het percentage niet-Nederlanders voor elke groep hoger dan in 1996. Voor de 12-13 jarigen en de 16-17 jarigen is de stijging het grootst geweest. De eerstgenoemde groep kent een stijging van 22 naar 25 procent en de groep 16-17 jarigen laat een toename zien van 23 naar 27 procent.

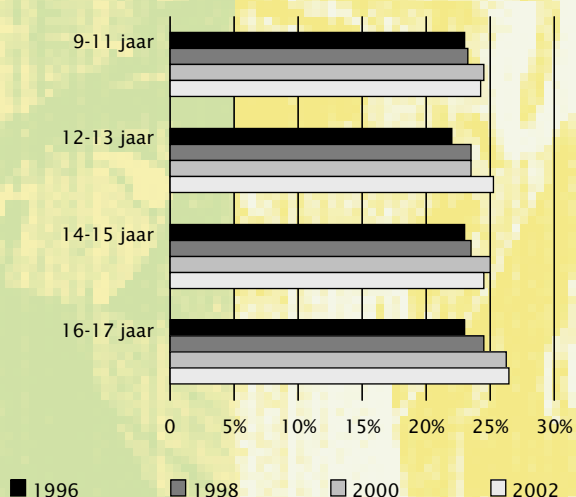
Voor de totale groep jongeren is nagegaan uit welke etnische groepen deze bestaat en wat de ontwikkeling is geweest vanaf 1996 (tabel 5).

Groepen die duidelijk aan aandeel hebben gewonnen zijn Afrikanen, Antillianen/Arubanen en Aziaten. Indonesiërs/Molukkers laten als enige groep een aanzienlijke daling zien van het aandeel.

Etnische achtergrond per wijk

Voor het jaar 2002 is nagegaan hoe groot het percentage niet-Nederlanders is per wijk (figuur 4). Een paar wijken scoren ruim boven het stadsgemiddelde van 25 procent, te weten: Korrewegwijk/De Hoogte (40 procent), Oosterpark (39 procent), Paddepoel (41 procent) en Vinkhuizen (38 procent). Wijken waar het aandeel flink lager is dan gemiddeld zijn: Nieuw-west (16 procent), Nieuw-oost (11 procent), Nieuw-zuid Particulier (16 procent) en Hoogkerk/De Dorpen (9 procent).

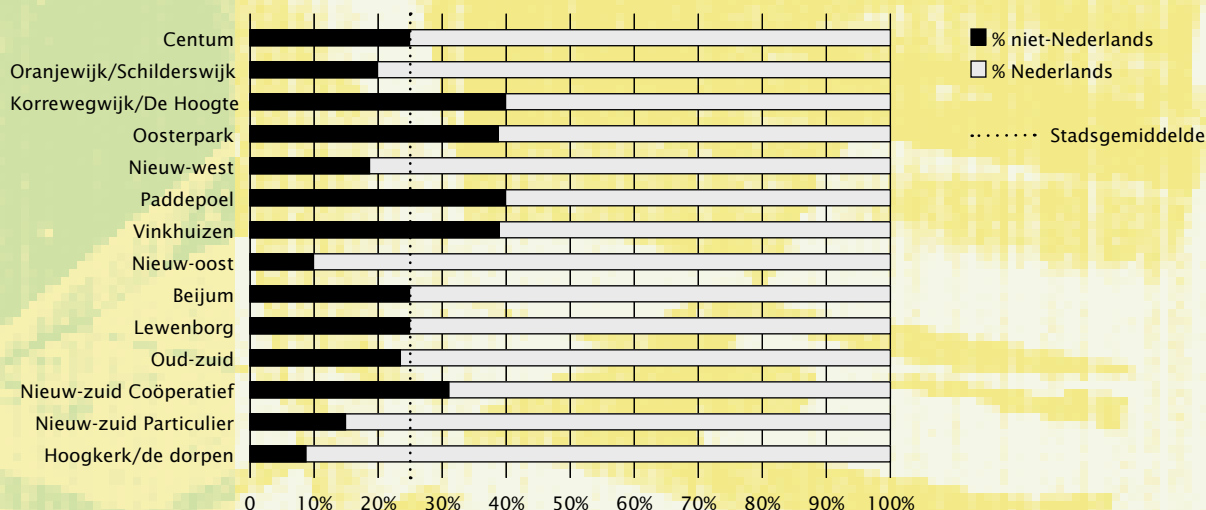
Figuur 3 Percentage niet-Nederlanders tussen 1996 en 2002 per leeftijdsgroep

Tabel 5 Etnische achtergrond

Etnische achtergrond	1996	1998	2000	2002
Nederlands	77.2%	76.4%	75.2%	75.0%
Afrikaans	0.9%	1.1%	1.4%	1.5%
Antilliaans/Arubaans	2.2%	2.4%	2.9%	3.2%
Aziatisch	2.6%	3.1%	3.6%	3.6%
Indon./Moluks	4.5%	4.1%	3.5%	3.0%
Marokkaans	0.9%	1.0%	1.1%	1.1%
Noord-Mediterraans	1.4%	1.5%	1.6%	1.7%
Oost-Europees	0.4%	0.6%	0.7%	1.0%
Overig westers	3.7%	3.5%	3.5%	3.4%
Surinaams	4.0%	4.1%	4.1%	3.9%
Turks	1.2%	1.1%	1.1%	1.2%
Z- en M-Amerikaans	0.6%	0.7%	0.9%	1.0%
Zuid-Mediterraans	0.3%	0.4%	0.4%	0.4%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Figuur 4 Percentage jongeren (9-17 jaar) met een niet-Nederlandse achtergrond (2002)

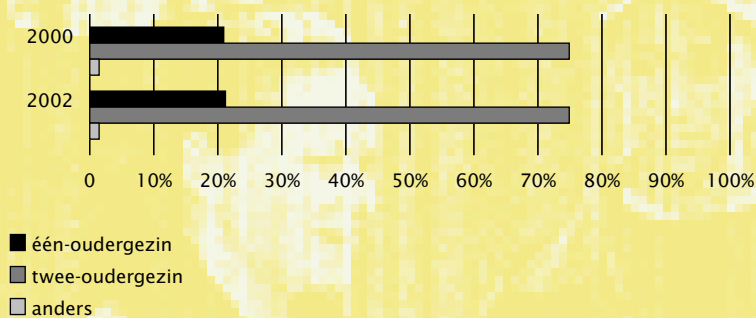
Gezinssituatie

Voor de jaren 2000 en 2002 is nagegaan hoe jongeren van 17 jaar en jonger zijn verdeeld naar gezinssituatie (figuur 5). Het blijkt dat ruim 20 procent opgroeit binnen een éénoudergezin. In driekwart van de gevallen komt de jongere uit een tweoudergezin. Deze percentages verschillen nauwelijks tussen beide jaren.

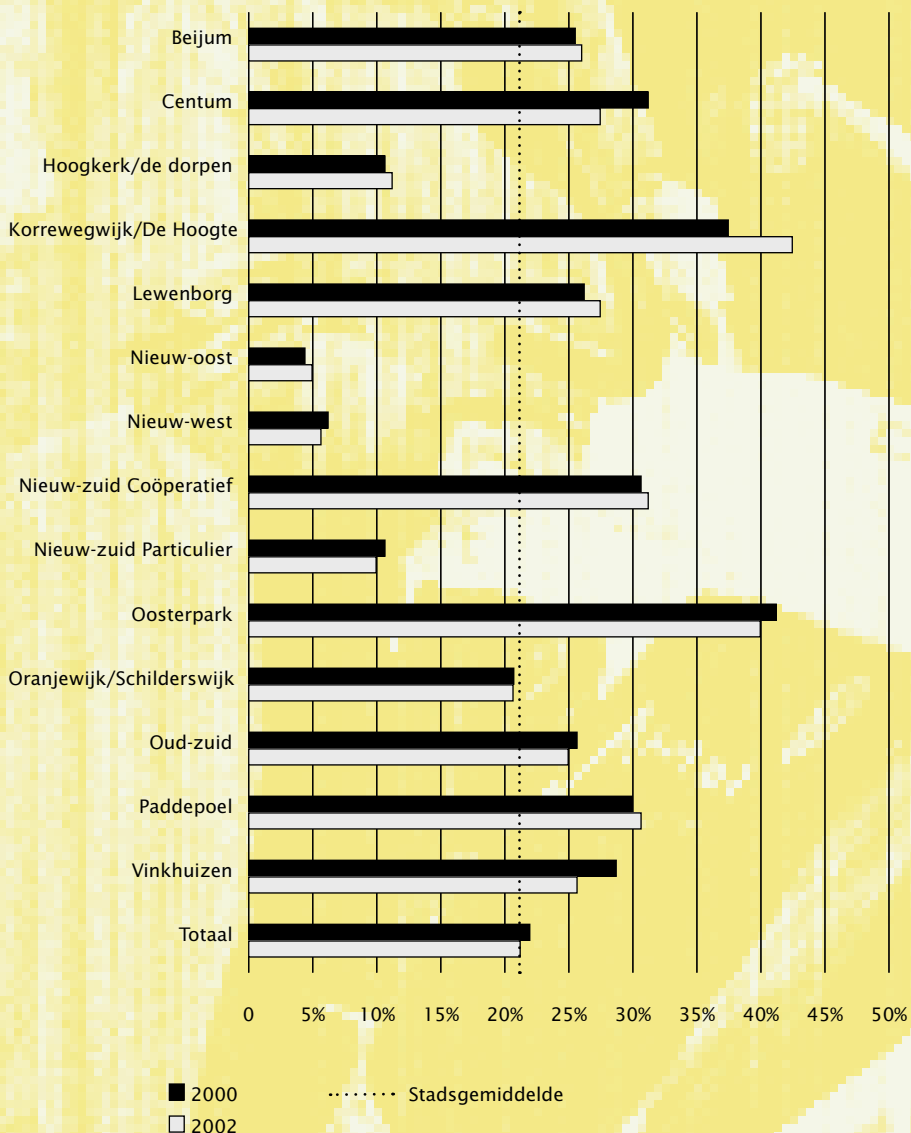
Tot slot is in deze paragraaf nagegaan hoe groot het aandeel éénoudergezinnen is per wijk (figuur 6). Het blijkt dat het percentage per wijk nogal verschilt. In Korreweg/De Hoogte groeien de meeste jongeren op binnen een éénoudergezin, ruim 40 procent. Dit aandeel is tussen 2000 en 2002 tevens aan behoorlijke stijging onderhevig geweest. Met bijna 40 procent is het percentage kinderen uit éénoudergezinnen in de wijk Oosterpark ook hoog. Hier is het aandeel vergelijkbaar met dat van 2000. Overige wijken waar het aandeel éénoudergezinnen ruim hoger is dan gemiddeld zijn: Beijum (26 procent), Centrum (28 procent), Lewenburg (27 procent), Nieuw-zuid Corporatief (32 procent), Paddepoel (31 procent) en Vinkhuizen (26 procent). Voor al deze wijken geldt dat het aandeel ten opzichte van 2000 weinig is veranderd.

Nieuw-oost kent het kleinste percentage jongeren uit een éénoudergezin (5 procent), gevolgd door Nieuw-west (6 procent). Ook in 2000 waren hier de percentages laag. Andere wijken waar het aandeel lager is dan gemiddeld in de stad zijn Nieuw-zuid Particulier (10 procent) en Hoogkerk/De Dorpen (11 procent). Tevens geldt voor deze wijken dat tussen 2000 en 2002 nauwelijks veranderingen zijn opgetreden in het percentage.

Figuur 5 Jongeren (0-17 jaar) onderverdeeld naar gezinssituatie

Figuur 6 Percentage jongeren (0-17 jaar) uit een éénoudergezin, naar wijk

Colofon

De Jeugdpeiling wordt uitgevoerd in opdracht van de dienst OCSW van de gemeente Groningen en maakt deel uit van het integraal jeugdbeleid. De Jeugdpeiling wordt uitgevoerd door Bureau Onderzoek van de gemeente Groningen.

Contactadres
Dienst OCSW, gemeente Groningen
Postbus 268
9700 AG Groningen
Telefoon (050) 3676296
e-mail: g.de.jong@ocsw.groningen.nl

Tekst
Ard Jan Leeferink
Klaas Kloosterman

Ontwerp
Extra Bold, Groningen

Druk
Stadsdrukkerij Groningen

© maart 2004